

tént óriási haladást egész terjedelmében és együttesen láthatjuk a mostani kiállításon, még pedig nem statisztikai adatokban vagy ismertésekben, hanem több mint tizezer tárgyban, melyek Krieghammer közös hadügyminiszter, báró Fejérvári honvédelmi miniszter és Sterneck tengernagy intézkedései folytán gondosan gyűjtettek egybe.

A tüzérség osztályában figyelmünket hét, 18 centiméteres hátultöltő acélbronz ágyú vonja magára. A két óriási ágyú lövegei néhány óra alatt még a legerősebb építésű kazamatát is romba dönthetnék a nélkül, hogy az ostromolt vár tüzérsége akár magát az ágyút, akár ennek legénységét veszélyeztethetné, mivel a hatalmas, de a mellett nagyon könnyen kezelhető ágyút átláthatatlan vaslemezek védik. Lövegül 18 centiméteres gránátok, ekrazit gránátok, vagy pedig shrapnel (robbanó gránátok) szolgálnak. A selyemhüvelyes töltényekbe nyolcszögű, hét milliméteres puskaport tesznek, melynek mintája ugyanott látható. A Bécs-Ujhely melletti tüzérségi gyakorló téren eszközölt kísérleteken az ekrazit gránátok hatása még a legvérmesebb várakozáson is túl tett, miért is azon vannak, hogy ezen iszonyú fegyvert a tábori tüzérség lövegeinél is alkalmazhassák, a mi eddigelé még egy európai hadsereg tüzérségének sem sikerült. Nagy érdeklődést keltenek a lovak vagy öszvérek hátán elmálházott hegyi ütegek a hozzájuk való löszerkocsikkal, mi által a tüzérségnek hegyes vidéken való alkalmazhatósága, e nehéz kérdés, tényleg megoldott, a mennyiben az itt bemutatott rendszer nyomán a löszér szállításához külön fogat nem szükséges. Nem kevésbé érdekesek a tábori ütegek különféle nemeihez szükséges ágyúcsövek, ágyútalpak, valamint az ostrom-ütegek telepeinek részletes mintái, végül pedig azon eszközök bemutatása, melyeket a műszaki tüzérség az ágyúk, ágyútalpak és a puskapor különféle nemeinek gyártásánál jelenleg használ.

A gyalogsági fegyverek különféle nemei az 1440-ben használt kanócos puskától kezdve, melyből még a legügyesebb katona is alig tehetett óránként nyolcszögű lövést, az 1895-iki legújabb szerkezetű kis kaliberű Mannlicher-féle ismétlődő puskáig 29 példányban láthatók. Ha most ezen érdekes gyűjtemény majdnem legújabb szerkezetű lövegveit szemügyre vesszük, okvetlenül arra gondolunk, hogy a tökély határai még sincsenek elérve. Mily lényeges például a különbség egy 1890-ben és 1895-ben készült 8 milliméteres ismétlődő puska szerkezete közt, s habár ez utóbbi úgy szólván minden kívánságot kielégít, majdnem bizonyos, hogy tán még e század vége előtt még újabb s rendkívüli újítások lépik meg az embert. A többek közt két 8 milliméteres ismétlődő puskákat látunk, melyek két évig a Duna fenekén heverték, honnan aztán egyenesen, minden előzetes tisztogatás vagy javítás nélkül a lőterre kerültek.

Ott egymásután húsz lövést tettek velük egy 400 lépésnyire felállított emberalakú céltáblára. A nevezetes puska fölött függő fényképen a húsz lövés hatása látható, melynek erejét a két évig tartott fűrdő meg nem apasztotta. Ugyanott látunk egy 1888-ban készült ismétlődő puskát, melyet soha sem tisztítottak, mióta a fegyvergyárból kikerült, habár a műszaki katonai bizottság belőle tizezer lövést tetetett. A szintén fényképezett céltáblán látható utolsó lövések arról tesznek tanúságot, hogy Mannlicher találmánya e részben a tökély netovábbját csakugyan elérte. Kinek nem jutna eszébe ilyenkor a még ez előtt alig harmincz évvel használatban volt gyalogsági gyutacsos puska, melyet már az ötvenedik lövés után alig lehetett el-sűtni, vagy pedig a vasvesszővel töltendő musketák, melyekbe a granatérosok gyakran a huszadik töltényt már alig voltak képesek lenyomni.

Mint hogy a hadsereg gyalogsága jelenleg csakugyan ily kitűnő puskákkal van ellátva, azon kell lenni, hogy a legénység ezekkel kellőleg banni, vagyis jól czélozni és gyorsan löni tudjon. E czélra a laktanya helyiségeiben — különösen tél idején használható — szobai puskák szolgálnak.

A kiállított szobai puskák, embernagyságú gyalog és lovas alakokat ábrázoló álló és mozgó céltáblák, melyekre egyes katonák, szakaszok és századok sor- vagy gyorstűzet adhatnak, rendkívül érdekes csoportot alkotnak. A szintén

kiállított táblázatos adatok szerint a hadsereg gyalogsága évenként gyakorlati czélokra 12—14 millió éles töltényt fogyaszt el, mely rop-pant tömegazonban a katonák kiképzetésére elégtelennek bizonyult, miért is jövőre sokkal több töltényre lesz szükség. A puska észszerű használata továbbá azt is megkívánja, hogy a terep hiányait pótoljuk, minek folytán a csapatok keretébe tartozó utász-osztályok a múlhatlanul szükséges földmunkákat végezik. Az e czélra szolgáló különféle eszközök közt első helyen a kicsinynek és törékenynek látszó gyalogsági ásó áll, mely a kellőleg iskolázott gyalog katona kezében hatalmas eszközzé válik. A nagyobb erő által meglepett gyalogság néhány perc alatt felhánt vadászárkaiból öldöklő gyorstűzével még a legvakmerőbb ellenfelet is megállíthatja. Mindazon földerődítések, melyeket a gyalogság mai napság védelmi, vagy támadó harcban a csatatéren létesíthet, számos fényképekben vannak bemutatva. Ugyanazon terebben látjuk a katonai kerékpározáshoz szükséges különféle szerkezeteket, miből azt kell következtetni, hogy a kerékpárnak a hadviselés dolgaiban nagyon is fontos szerep jutott. A kiállított kerékpárok rögzös, sziklás és süppedős terepen használhatók, azonkívül pedig sokkal olcsóbbak, mint a sport czéljaira szolgáló angol, vagy francia készítmények. A vasúti és távirda-czred kiállítása egy 10 méter széles és 25 méter hosszú csarnokot foglal el; azonkívül a csarnokon kívül épült tábori vasút 6 méter széles és 36 méter hosszú. Vanak tábori váltók, indóházak, hidak és átereszek sikerült mintái, valamint a tábori távirda, anyagszer és állomás szekere, mely utóbbi néhány perc alatt egy teljesen berendezett távirda-állomássá változtatható. Ép oly érdekesek a mozgó tábori és csomag-postakocsik a kezelő személyzet bábuival, valamint a postagalamb és a tábori jelző szolgálat különféle részeinek sikerült mintái. A katonai lég-hajózási osztály lekötött és szabadon mozgó léggömböket és ezek különféle alkatrészeit állította ki, azonkívül a városligeti tő partja mellett időnkint egy lekötött léghajót bocsát fel.

A hadszervonat, utász, élelmezési, egészségügyi és katonai földrajzi intézetek külön-külön mindent kiállítottak, mi az illető szakmákban újabb találmány, vagy kiváló javítás számba vehető. Különös figyelmet érdemelnek a tábori kötöző helyek és rögtönzött tábori kórházak berendezése, melyhez hasonlót egy európai hadsereg sem bir felmutatni. A kötöző helyeknél figyelembe vették a jövő háborúban az új ismétlődő puska okozta tömeges lösebek, melyek minél gyorsabb segélyt kívánnak.

A lovasság felszerelési tárgyai és fegyverei 10 méter széles és 18 méter hosszú csarnokban vannak kiállítva. A lovas katona harccképessége jó részben többnyire paripájának czélszerű és lehető könnyű málházásától függően, az e tekintetben jelenleg fennálló rendszer a tökély netovábbjának mondható. Ugyanazt mondhatjuk a katonai állatgyógyintézet itt látható kiállításáról, valamint a lovassági utász-osztály azon czélszerű eszközeiről, melyek a vasútak és vasúti hidak szétrombolására szolgálnak. Megjegyzendő, hogy ezentúl a vasúti fel- és alépítmények megrongálásához eddig használt dynamit vagy ehhez hasonló robbanó szerek helyett a kiállításon látható sokkal egyszerűbb és nem oly veszélyes szerek és eszközök alkalmaztatnak.

A bécsújhelyi torna- és vivó-tanító tanfolyam kiállítása egy külön csarnokot foglal el, melyben az e szakba vágó sokféle fegyverek, öltözékek és minták láthatók.



YBL MIKLÓS SZOBRA MAYER EDÉTŐL.

YBL SZOBRA.

A főváros monumentális építkezései közt számos díszes alkotás hirdeti Ybl Miklós nevét, s maradandó emléke lesz az ő építési alkotó erejének. Egyik legnagyobb művét, a budai királyi új palota fölépítését, melyhez a terveket szintén ő készítette, már nem érthette meg a genialis építész, mert 1891-ben elhunyt. De itt emelkedik: a lipótvárosi bazilika, melyet elrontott formájában bíztak rá s az ő átalakításában nemes izlést és hatalmas stílt hirdet, az operaszínház, a ferencvárosi templom, a vámpalota, a királyi lak kerti építményei, a Margitsziget gyönyörű épületei. Az ő első művei közül való a szépségében híres főthi templom, ezenkívül több magán palota. Pályatársainak tisztelete és szeretete, mely körülvette életében, halála után a saját maga alkotta emlékek közé ércz emléket is állított a kitűnő építésznek. A magyar mérnök- és építész-egylet rövid idő alatt 24,000 frtot gyűjtött össze, hogy mesterének szobrát állítson. Most már ott áll a szobor a budai Dunaparton, a királyi kert nagy kapuzata előtt, mely szintén Ybl műve.

Szeptember 8-ikán reggel leplezték le a szobrot. A király képviselőjében József főherceg jelent meg, kinek szép, piros sátozt emeltek. A szobrot még a vászon lepel takarta. Az egybegyűlt közönség a főváros legelőkelőbb köreiből került ki, s az egész ünnepély mély kifejezése volt a művészetek iránti tiszteletnek. Jelentőséggel bír az is, hogy ma már ily díszes emléket egyesület bir állítani saját erejéből, rövid idő alatt. A jeles ember szülővárosa, Székes-Fejérvár is elküldte képviselőit. Ott voltak Bánffy báró miniszterelnök, Wlassics Gyula és Fejérvári báró miniszterek, Gromon Dezső államtitkár, Lobkovitz herceg főhadparancsnok, Szalay Imre muzeumi igazgató, Gerlóczy Károly alpolgár-

mester, Szily Kálmán az akadémia főtiktára, Szmracsányi Miklós, Podmaniczky Frigyes báró, Steindl Imre tanár, Steinhausz László építész, Zala György szobrász, a mérnök- és építész-egylet tagjai, a közélet számos előkelősége. Jelen volt az elhunyt mester fia, Ybl Felix miniszteri titkár és unokaöccse, Ybl Lajos lovag, budai várkapitány.

József főherceg pontban 9 órakor érkezett s a sátor alatt foglalt helyet. A budai dalárda éneke nyitotta meg az ünnepélyt. Az ünnepi beszédet Hollán Ernő altábornagynak kellett volna tartania, mint a szoborbizottság elnökének, de előtte való nap beteg lett, s most a mérnök- és építész egylet elnöke, Hieronymi Károly lépett elő.

Hieronymi sorolta föl Ybl érdemeit. Első volt ő nemcsak idő szerint, de első volt pályatársai között, kik őt szerénysége daczára önként mesterüknek tisztelték. Önként választott vezérüként követték. Első volt ő a munkában is, melyet ritka mértékben bíró volt. A későbbi utókorban, a midőn most sok fontosnak látszó eseménynek még emléke is letűnt, az ő művészi alkotásai fogják a mai kor egyik jellemvonását szolgáltatni. És annak a szerény munkásnak, a ki sem hadvezér, sem államférfi nem volt, a ki nem gyakorolt kortársainak sorsára döntő befolyást, annak fogja a mai nemzedék azt a dicsőséget köszönni, melyet a művészetek szeretete és istápolása mindenha szerzett. Hévvvel emelte ki jellemének nemes tulajdonságát.

A szobor talapzatára a székes-főváros közönsége, báró Nopcsa (az opera építőjének), az országos képzőművészeti társulat és az építési és műszaki rajzoló országos egyesülete helyeztek elővirágokból gyönyörű koszorút.

Mayer Ede, a szobor készítője, bécsi születésű, de magyar honos. Már Huszár Adolf műtermében dolgozott s részt vett Deák szobrának befejezésében. Bécsben Zumbusch egyik legkedveltebb tanítványa volt. Ybl szobra igen jól sikerült munkája. Állva tünteti föl a mestert, ki jobbában körzöt tart, balkezét pedig egy kis állványon levő építészeti rajzon nyugtatja. Az alak nyugodt, könnyedén áll, az arc kifejező. Az egész mű formaérzékéről tanuskodik. Talapzata is arányos s terhét biztosan viseli. Cizfráság nincs rajta, csak az egyszerű felirat: *Ybl Miklós 1814—1891*, a lépcsőzeten pedig szépen mintázott babérkoszorú, az építőművészet jelvényeivel. *Galgóczy István.*

FORRADALOM AZ ÜDV HADSEREGÉBEN.

Több ízben megemlékeztünk arról a sajátos vallásos-társadalmi mozgalomról, melyet Booth «tábornok» pár évtizeddel ezelőtt Angliá-

tiltakoztak az eddigi egyszerű barna ruha ellen s ezért tengerkérek színű ruhát fognak kapni.

Az új testületnek két feje lesz: Booth Ballington és neje. A régi hadsereghez azonban sokan hívek maradtak, s ezek számára Booth tábornok hűtlen fia helyett harmadik fiát, *Herbertet*, nevezte ki főparancsnoknak, ki eddig az angol hadseregben foglalt el tekintélyes állást. Az amerikai papok s egyházi emberek örvendenek a családi viszálykodásnak, mivel az üdv hadserege hatalmától már eddig is félték, mert azt hitték, hogy az öreg tábornoknak nagy hajlandósága van a pápai szerepre.

EGYVELEG.

* Új szép világító gázt készítenek mostanában azokból a zsiradékokból, melyek a gypaju és czérna mosásakor a kazánokban meggyűlnek. Egy 20,000 orsóval dolgozó gypajuszövő gyárban képződő zsiradékból évente 35—40 ezer köbméter tiszta gázt lehet előállítani.

* A vasuti rablók elriasztására az amerikai vasutak újabban a kazángőzt használják. A gőzgéptől ugyanis oldal felé nyílásokkal ellátott hatalmas csövek vezetnek, melyekből szükség esetén oly erővel bocsátják ki a forró gőzt, hogy az egész vasut



PÁLFFY-HUSZÁROK.

Beer klagenfurti fényképe után.

Köszönetet mondván mindazoknak, kik a szobor fölállítását lehetővé tette, kérték a főherceget, méltóztatni megengedni a szobor leleplezését.

Ekkor József főherceg így szólt: «Ő császári és apostoli királyi felsége megbízásából örömmel adom meg az engedélyt az emlékmű leleplezésére.»

A szobrot takaró lepel most hirtelen lehullt, s a napfényben ragyogó szobor láttára a közönség riadó éljenzésben tört ki. Hieronymi köszöntötte a szobrot, hogy legyen az nemcsak Ybl dicsősége, hanem a fiatal művészeknek is az, a mi Ybl életének példája volt nekik, lelkesítse a fiatal művészeket.

Ney Béla a szoborbizottság nevében a szobor történetét mondta el. 1891 május havában alakult meg a bizottság, 1894 elején már pályázatot hirdetett a szoborra. Nyolcz pályamű közül Mayer Ede vázlatát fogadták el.

«Ime készen az emlék, — így fejezte be szavait Ney. — Az ő emléke élni fog szívünkben és élni fog műveiben, mert a «kövek beszélnek»; de ez az emlékmű, a melyet nevének állítottunk, nekünk is megszerzi az utánunk következő nemzedékek becsülését, jelzője lesz a magyar székesfőváros mai kultúrfejlődésének s korunk építőművészeti fölvirágzásának állandó tanúsága marad. Gerlóczy alpolgármester a főváros nevében átvette a szobrot s ígéretet tett, hogy őrizni, gondozni fogja a főváros.

A zajos tetszéssel fogadott beszéd után Hieronymi Károly bemutatta József főhercegnek az Ybl-család tagjait, Mayer Ede szobrászt, s a szobor-építő bizottság tagjait és az emlékmű megalkotóit.

E közben a budai dalárda rázendítette a Himnusz, mely után József főherceg az egybegyűlt lelkes éljenzése közben távozott.

ban szervezett az «üdv hadserege» elnevezés alatt. Ő maga a «keresztény missió főfelügyelőjének» nevezte magát. Hívei a főfelügyelő szót (General superintendent) rövidítve «General»-nak mondták maguk között. Ebből csakhamar «Booth tábornok» elnevezés lett, minek folytán azután főügynökeit és segítőit «kapitányok»-nak nevezik s az egész társaság katonai szervezetet nyert.

Mindeddig a hadsereg a Booth tábornok korlátlan parancsnoksága alatt állott. Ő maga volt a fővezér, legidősebb fia, Booth Bramwell volt a törzskar főnöke, neje, egy orvos leánya, a hadsereg biztosa s igazgatója a bukott nők megmentésére létesített intézetnek, mely a maga nemében legnagyobb a világon. Második fia Booth Ballington volt az amerikai Egyesült-Államokban szervezett csapatok feje s négy leánya is előkelő állást foglalt el.

Újabban azonban a második fia, Ballington, nyíltan föllépett atyja ellen s különösen Depew Chauncey «vasútkirály» millióira támaszkodva, új szervezetet adott az üdv hadserege amerikai részének, mely ezentúl inkább társadalmi, mint vallásos jellegű lesz s határozottan nemzeti színezetű. Ezért új czímet is kapnak s új zászlót, melynek fehér lobogóján kék csillag lesz, körülveve 45 apró csillagtól, az Unio államainak megfelelően. Újak lesznek a jelvények és az egyenruha is. Jellemző, hogy a nők hatalmasan

megközelíthetetlen gözbe borul. Nem lehetetlen, hogy ezt a módot megkísérlik majd a pénztárak és értékes raktárak védelmére is.

* Az athenai Parthenon Penrose híres építész szakértő véleménye szerint csekély javításokkal még fenmaradhat. A ledőlt oszlopokat azonban nem lehet többé fölállítani, mivel nem lehetne őket úgy megújítani, hogy a különbséget rögtön észre ne vegyék.

* A conserveket eddig pléhdobozba szokták rakni; minthogy azonban tapasztalat szerint ebből sokszor mérgezés támadt, újabban a dobozokat papírból készítik.

* Pasteur holttestét közelebb helyezték el a párisi Pasteur intézetnek külön e célra épített kryptájában. A földalatti épület igen csinos porfir-oszlopokkal s byzanti izlésben készült mozaik freskókkal díszített kis kápolna. A freskók a nagy tudós életére vonatkoznak s e felett a hit, remény, szeretet és tudomány szárnyas alakjai láthatók a kupolán, mely alatt lesz a koporsó tölgyfa és babér díszítésű mozaik talapzaton.

* Százezer forintos zongorát készítettett egy newyorki milliomos. Igen természetes, hogy nem a gépezete oly finom és drága, mint inkább a váza. Ez valóságos műremek, ébenfából művészi betétekkel és mozaik munkákkal, melyek közt sok a drágakő és más ékszer; egyttal valóságos képek is vannak rajta, melyek rajzát a híres Alma Tadema készítette. Eddig a legdrágább zongora Vanderbilt Kornélé volt; ez azonban a hozzátartozó székekkel együtt 35 ezer forintba került.